

Béky Ágnes Enikő¹: A mediáció helye az új évezred büntetőpolitikájában

Debreceni Jogi Műhely, 2012. évi (IX. évfolyam) 4. szám (212. október) 1-12.

I. Az 1998-2010 közötti főbb büntetőpolitikai irányvonalak áttekintése

Az állam feladata a társadalmi rend védelme, annak biztosítása és felügyelete, hogy az állampolgárok a társadalmi együttélés norma szabályait betartsák, biztosítva ezáltal a békés együttélést. Ezen feladatának eleget téve az állam a jogi szabályozás eszközrendszerét segítségül hívva meghatározza, hogy mely cselekmények minősülnek büntetendő és ily módon szankcionálandó cselekménynek. A nullum crimen sine lege elvéből következik, hogy bűncselekménynek csak olyan cselekmények minősülhetnek, amelyeket a törvény maga bűncselekménynek minősít. A büntetőpolitika magában foglalja a bűnmegelőzés, a bűnüldözés, a büntetés-végrehajtás eszközeit, továbbá annak jogszabályi és intézményi feltételeit is. Az adott bűncselekmény elkövetőjével szemben a törvény egyben a bűnelkövetővel szemben kiszabható büntetési nemet és annak keret mértékét is meghatározza. A társadalomban folyamatosan lezajló változások egyúttal magától a büntetőpolitikától is megkívánják az ezen változásokhoz alkalmazkodó, formálható és a kor követelményeihez igazodó voltát, emiatt semmiképpen sem tekinthetjük azt egy statikus tényezőnek. Egy-egy korszak kriminálpolitikai célkitűzéseivel igazodóan a szabadságelvonással járó, vagy épp a szabadságelvonással nem járó szankciók alkalmazása kerül túlsúlyba. A XX. század második felétől azonban megjelent a diverzió, az elterelés jogintézménye, aminek értelmében az állam a büntetőjogi igényének érvényesítéséről lemondott az eredményes megoldás érdekében és a büntetőügyet más, nem büntetőjogi útra tereli (pl. előírja a kábítószerfüggő személynek a gyógykezelést, vagy mediációs eljárásra utalja az ügyet).

A rendszerváltást követően a társadalomban lezajlott gyökeres változások magának a büntetőpolitikának a reformját is elengedhetetlenné tették, és az általános politika részeként új büntetőpolitikai célok kerültek kijelölésre.

A FIDESZ 1998-as választási programjának 38-40. pontja foglalkozott a közrenddel, közbiztonsággal, az igazságszolgáltatással. A párt, illetve a kormány által vallott büntetőpolitika alapelve: „A bűn akkor is bűn, ha kicsi.”²

Az 1998. évi LXXXVII. törvény indoklása szerint az 1993-ban végrehajtott novelláris módosítás bővítette a büntetőbírák mérlegelési jogkörét, melynek következményeként „enyhültek a kiszabott büntetések”.³ Az első Orbán-kormány büntetőpolitikájának alapvető jellemzője a büntetések szigorítása volt, amelyről a bűncselekmények számának csökkenését várták.

A büntetések szigorítását bizonyítja a Btk. 1998-as módosítása,⁴ amely bevezette a tényleges életfogytiglani szabadságvesztés (tész) alkalmazását, a szabadságvesztés esetén a középértékű, megemelte a halmazati büntetési tételeket, szigorította a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése és a feltételes szabadságra bocsátás feltételeit.

Ezen törvényalkotással a büntetőpolitika a proporcionális - tett arányos - büntetés elve irányából a tettes-központi büntetőjog felé mozdult el. A jogalkotó is elismeri azt, hogy a büntetéskiszabási gyakorlat nem tartozik a büntetőpolitika befolyása alá, mégis, a középértékű bevezetése, a szabadságvesztés büntetés generális minimumának emelése, a próbára bocsátás, a feltételes szabadságra bocsátás kedvezménye szabályainak módosítása, a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés büntetés, valamint a halmazati és összebüntetés, továbbá a büntetés-enyhítés szabályainak módosítása mind közvetett eszközök, melyekkel a jogalkotó a jogalkalmazót a súlyosabb büntetéskiszabás felé terelte.⁵

„A Btk. MII. a maga nemében következetes és célorientált jogalkotást hajtott végre. Saját, szigorú kriminálpolitikai felfogását maximálisan érvényre juttatta, minden ehhez szükséges és indokolt eszközt igénybe vett.”⁶

Dávid Ibolya igazságügy-miniszter ezzel kapcsolatos nyilatkozata értelmében: „Az államnak mind morálisan, mind pedig a törvényesség fenntartása szempontjából feladata az, hogy mindenki számára világossá tegye: az állam a tisztességes emberek, a sértettek és az áldozatok pártján áll. A bűnözők jogai pedig csak ehhez képest és nem ezzel versengve érvényesülhetnek. A bűnözéssel szembeni fellépés nem válhat megalkuvóvá.”⁷

A statisztikai adatok alapján azonban megállapítható, hogy a büntetőjog szigorítása nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A 2002-ben hivatalba lépett MSZP-SZDSZ kormány által vallott liberális kriminálpolitika tükröződik vissza a 2003. évi II. tv. szabályaiban. A törvény általános indoklásában kifejtette, hogy hazánkban a jogszabály megalkotását megelőző években a büntetéskiszabás gyakorlata a szabadságelvonással nem járó szankciók felé tolódott el, ugyanakkor mégis nőtt a fogvatartottak száma, ami 2003-ban azt jelentette, hogy Magyarországon 100.000 lakosra 170 elítélt, míg az Európai Unióban 100.000 lakosra átlagosan 80 elítélt jutott.

A 2003. évi II. tv. megalkotásával az MSZP-SZDSZ kormány egyértelművé tette, hogy nem ért egyet az 1998. évi LXXXVII. tv. által képviselt azon felfogással, hogy a büntetések szigorítása automatikusan visszaszorítja a bűnözést.

A 2003. évi II. tv. eltörölte a középértékre vonatkozó rendelkezéseket, a szabadságvesztés kiszabásánál a végrehajtás felfüggesztése, illetőleg a feltételes szabadság lehetőségének a figyelmen kívül hagyására vonatkozó szabályt, visszaállította az egyfokú, illetve kétfokú enyhítés eredeti kereteit, mellőzte a bűnhalmazatnál a büntetés enyhítésének a különös méltánylást érdemlő esetre történő korlátozását. A Btk. 87/A.§ hatályon kívül helyezésével a novella törölte annak a bűncselekménycsoportnak a kiemelését, amelyre nézve a büntetés egyfokú enyhítése csak különös méltánylást érdemlő esetben volt lehetséges. Hatályon kívül helyezte továbbá azokat a rendelkezéseket, amelyek korlátozták az elítéltek feltételes szabadságra bocsátását, illetve a szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre történő felfüggesztését a többszörös visszaesőkkel, illetőleg azokkal az elkövetőkkel szemben, akik három évi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt üzletszerűen vagy bűnszövetségben követték el.

A Btk. 83.§-a a büntetéskiszabás során alkalmazandó elvként fogalmazza meg a törvényes és egyéniesített felelősségre vonás fontos követelményét, melynek értelmében a büntetést a törvényben meghatározott keretek között úgy kell kiszabni, hogy igazodjék a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyességéhez, a bűnösség fokához, továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez. Ezek között a törvény nem sorolja fel sem példálódzó jelleggel, sem tételesen az enyhítő és a súlyosító körülményeket, ezért a módosítással hatályon kívül helyezték a különös méltánylást érdemlő eset megállapításának alapjául szolgáló körülmények törvényi meghatározását, ezzel a bírói mérlegelés körébe utalva a különös méltánylást érdemlő eset megállapításának feltételeit azokban az esetekben, amikor ennek alkalmazására a törvény lehetőséget ad.

A módosítás nem érintette az életfogytiglani szabadságvesztés szabályait: megmaradt a tényleges életfogytiglani szabadságvesztés intézménye, a feltételes szabadság tizenöt éves időtartama, és az a szabály, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábban húsz, illetve abban az esetben, ha olyan bűncselekmény miatt szabták ki, amelynek büntethetősége nem évül el, harminc év után kérhető.

A Btk. módosítása inkább volt alkalmas a bv.-intézetekben fogvatartottak létszámának csökkentésére, mint a bűnözés elleni hatékony fellépésre.

A büntetőpolitika a 2000-es évek közepétől pozitív irányba változott, mert a törvényben meghatározott esetekben a kisebb súlyú bűncselekményeknél lehetőséget teremtett a bírói útról elterelő, vagyis diverziós eljárások törvényben meghatározott keretek közötti alkalmazására és egyben arra is, hogy csak a súlyos bűncselekmények esetén kerüljön sor a szabadságelvonással járó büntetések kiszabására. Az új állami büntetőpolitika reformjának eredményeként került sor a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. tv. (Btk.), a

büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. (Bv. tvr.), valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. tv. (Be.) módosítására és a büntetőügyi közvetítés bevezetésére.

A 2003. július 1-én hatályba lépett Be. 225.§ (2) bekezdése rögzíti, hogy amennyiben az elkövető az ügyész által előírt határidőn belül az ügyész által előírt magatartási szabályokat teljesíti (megtéríti a sértett kárát, munkát végez a köz javára), akkor az ügyész eltekint a vádemeléstől. Ezen újszerű szabályozással a jogalkotó bevezette az elkövető által a sértettnek nyújtandó kárjótételét, valamint egyben a közösségi jótétel fogalmát is. A kárjótétel fogalmának törvényi bevezetése még nem jelentette az önkéntességen alapuló közvetítői eljárás megjelenését. Ekkor még nem volt meg a mediáció intézményi háttere, és még nem került megalkotásra a közvetítői eljárást szabályozó törvény sem.

A magyar jogpolitikára és ezáltal a jogalkotásra is jelentős hatást gyakorolt az Európa Tanács és az Európai Unió által kötött egyezmények, meghozott határozatok és ajánlások. Hazánk Európai Unióhoz történő csatlakozását követően előtérbe került a törvényben meghatározott, a sértett és az elkövető közötti mediáció alkalmazása. Az Európai Unió tagállamai számára, így számunkra is 2006. március 22-i határidővel vált kötelezővé a büntetőügyekben alkalmazandó mediáció bevezetése. Ez a kettős nyomtávú büntetőpolitika kialakítása azt jelentette, hogy megszűnt a szabadságelvonással járó büntetés elsődlegessége, és megnőtt az alternatív, szabadságelvonással nem járó szankciók alkalmazása, egyúttal hangsúlyosabbá vált az áldozat és a közösség felé történő jótételt biztosító intézkedések jelentősége.⁸

Hazánk uniós csatlakozása szabályozási és intézményrendszeri reformokat, valamint szemléletbeli váltást is megkövetelt, előtérbe helyezve az Unió által a büntetőpolitika terén képviselt értékeket. A harmonizációs folyamatot nagymértékben segítették az Európa Tanács és az Európai Unió egyezményei, határozatai, ajánlásai, amelyek közül szükségesnek tartanám kiemelni az Európa Tanács 2001. március 15-i kerethatározatát, melynek 10. cikkelye értelmében:

„(1) Minden tagállam gondoskodik róla, hogy a büntető ügyekben való közvetítést elősegítse olyan bűncselekmények esetében, amelyeknél ezt megfelelőnek tartja.

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett és az elkövető között az ilyen közvetítés útján elért megállapodást a büntetőeljárásban figyelembe lehessen venni.”⁹

Az Országgyűlés 2006. február 13-án fogadta el a 2006. évi LI. törvényt, amely módosította a büntetőeljárásról szóló törvényünket és bevezette a tevékeny megbánás fogalmát. Az uniós elvárásoknak megfelelően 2006-ban bekerült a Be.-be a 221/A.§, és létrejött a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. tv. (Bk.tv.). A Be. 221/A.§ (2) bekezdése meghatározza, hogy a mediáció célja a bűncselekmény következményeinek jótétele, a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartásának elősegítése, továbbá az, hogy a gyanúsított és a sértett között a gyanúsított tevékeny megbánásán alapuló megállapodás jöjjön létre. Ezzel a mediáció 2007. január 1-től jogi szabályozást nyert, és megtörtént a törvény alkalmazásához szükséges intézményi háttér kiépítése is.

2006. január 1. napján lépett hatályba a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény, melynek célja, hogy az állam a méltányosság és a társadalmi szolidaritás alapján segítséget nyújtson azoknak, akik bűncselekmény áldozatává váltak. A jogalkotó hivatkozott az ENSZ és az Európai Unió előírásaira, köztük az Európai Unió Tanácsa által 2004. április 29-én kibocsátott, 2004/80/EK számú, „A bűncselekmények áldozatainak kompenzációjáról” szóló irányelvre, melynek értelmében 2006. január 1-től az unió tagállamainak valamennyi uniós polgár számára biztosítaniuk kell az állami kárenyhítést, ha az áldozat az adott tagállam területén válik szándékos és erőszakos bűncselekmények áldozatává. A korábban megkezdett reformok továbbfolytatásához szükséges, az 1989-es rendszerváltás óta tervezett új Büntető Törvénykönyv megalkotására a mai napig nem került sor.

II. A mediáció bevezetésének előzményei

A mediáció megjelenése – bár Európában maga az intézmény nem előzmény nélküli – az Európai Unió szintjén megfogalmazott elvárásként az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)19. sz. Ajánlásához¹⁰ köthető.

Az egyes tagállamokban megfigyelhető büntetőpolitikai tendenciák a mediáció mind szélesebb körű alkalmazását tették indokolttá, ezért az Európa Tanács Ajánlása a büntetőjogi ügyekben a mediáció alkalmazására, mint egy rugalmas, széles körű, problémamegoldó lehetőségre utal, amely a hagyományos büntető-igazságszolgáltatás kiegészítéseként vagy annak alternatívájaként szerepelhet a tagállamok büntetőjogában.¹¹

Ezen Ajánlás a mediáció melletti érveket az alábbiak szerint foglalja össze:

- szükséges, hogy az áldozat, az elkövető, azok, akiket a bűncselekmény valamilyen szinten érintett és maga a közösség is aktívan részt vegyenek a büntetőeljárásban,
- az áldozatnak joga van az elkövetővel való kommunikációhoz, a bocsánatkéréshez, jóvátételhez, ahhoz, hogy hangsúlyosabb szerepet vállaljon áldozattá válásának kezelésében,
- jelentősége van annak, hogy az elkövető felelősséget érezzen tettéért, és gyakorlati lehetőségeket kínáljon fel a jóvátételre, elősegítve ezzel majdani rehabilitációját és reintegrációját,
- a mediáció növelheti a tudatosságot az egyén és a közösség szerepét illetően a bűnözés kezelésében és az előállt konfliktusok megoldásában, ezáltal is serkentve az építő hatású és kevésbé kirekesztő büntető igazságszolgáltatás elterjedését.

Az Ajánlás Mellékletének I. pontja alapján a mediáció egy olyan eljárás, amelyben az áldozat és az elkövető saját szabad akaratából úgy dönt, hogy egy harmadik pártatlan személy, a mediátor bevonásával aktívan közreműködnek a bűncselekménnyel okozott kár helyrehozatalában.

Az Európa Tanács Ajánlása szerint a mediációt a büntetőeljárás minden szakaszában lehetővé kell tenni. A büntetőeljárás során ezen eljárásra azonban csak abban az esetben kerülhet sor, ha erre mindkét fél oldalán önkéntes alapon készség mutatkozik, azon kitételrel, hogy ezen beleegyezés a felek részéről nem végérvényes, hanem adott esetben az eljárás során bármikor visszavonható.¹²

A mediátort az eljárás során elhangzottakkal kapcsolatosan titoktartási kötelezettség terheli, kivéve, ha olyan adatok, tények jutnak a tudomására, amelyek súlyosabb bűncselekmény tervezett elkövetésére utalnak. Ebben az esetben az Ajánlás VI. 30. pontja szerint a mediátor köteles a hatóságot értesíteni.¹³

A mediációt csak törvényi szabályozás alapján lehet alkalmazni, melynek során biztosítani kell az alapvető eljárási jogok, különösen a törvényes védelemhez való jog és az anyanyelvhasználat jogának érvényesülését.

Az Ajánlás a mediáció alkalmazásának egyik feltételként támasztja az önkéntességet, biztosítva ezzel a szabad választás jogát, azaz, hogy egyik fél sem bírható rá az eljárásra, amennyiben e mögött méltánytalan érdekek húzódnak meg.¹⁴ Követelményként fogalmazódik meg továbbá az eljárás egész menetére kiterjedően, hogy a résztvevőinek még a mediációs megállapodás meghozatala előtt teljes mértékben meg kell ismerniük jogaikat, az eljárás menetét és a későbbi döntéseik lehetséges következményeit is.

Az Ajánlás Mellékletének IV.17. pontja értelmében a mediáció alapján létrejött megállapodáson alapuló kötelezettségek ugyanolyan érvényűek, mint a jogerős bírói döntések vagy ítéletek, és kizárják az ügyben való ismételt bírósági eljárást.

Az Ajánlás nem csupán az eljárásban résztvevő felekre vonatkozóan, hanem magával a közvetítői eljárást lebonyolító mediációs szolgálatokkal szemben is kívánalmat támaszt, így feltételként támasztja ezekkel szemben, hogy autonóm szervezetek legyenek, törvényben

kialakított hatáskörrel, és a „szolgálatok működését egy mérvadó testületnek is ellenőriznie kell.”¹⁵

Az eljárás központi szereplőjével, a felek között közvetítői szerepet betöltő mediátorra vonatkozóan viszonylag egyszerű követelményt támaszt ezen Ajánlás, hiszen bárki betöltheti ezen szerepkört, a társadalom bármely szegmenséből érkezhetsz, feltéve, hogy ismeri az adott közösséget és kultúrát.¹⁶ A tevékenység megkezdéséhez azonban akkreditált mediatori tanfolyamon kell részt vennie, ahol elsajátíthatók azok a speciális ismeretek, amelyek szükségesek a tettessel és az áldozattal történő kommunikációban, lehetővé teszik a konfliktusmegoldást, és alapvető büntető-igazságszolgáltatási ismereteket is nyújtanak.

A Tanács 2001/220/B számú kerethatározata¹⁷ az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikke értelmében kötelező érvénnyel bír a tagállamokra nézve az elérendő eredményt illetően, azonban kerethatározat lévén a nemzeti hatóságokra bízta a forma és a módszerek megválasztását.

A Tanács ezen kerethatározata preambulumban többek között az alábbi követelményeket emelte ki:

- a sértettek igényeit átfogó és összehangolt módon kell megközelíteni és kezelni, elkerülve a részleges és következtelen megoldásokat, amelyek másodlagos sértetté váláshoz vezethetnek,
- a bűncselekmények sértettjeinek támogatását szolgáló intézkedések, különösen a kártérítésről és a közvetítésről szóló rendelkezések, nem vonatkoznak a polgári jogi eljárási megoldásokra,
- a büntetőeljárást megelőzően, az eljárás alatt és azt követően is fontos a szakszolgálatok és a sértetteket segítő szervezetek részvétele,
- a feladatok ellátása során fel kell használni a tagállamok már létező kapcsolattartó hálózatait, legyenek azok az igazságügyi rendszernek vagy a sértetteket segítő csoport hálózatának részei.

A kerethatározat szerint a sértettek jogállását és legfontosabb jogait érintő szabályokat és gyakorlatokat közelíteni kell egymáshoz,¹⁸ melynek során előtérbe kell helyezni az alábbi szempontokat:

- a sértett méltóságát tiszteletben tartó bánásmóddhoz való jog
- a tájékoztatás adásához és a felvilágosításhoz való jog
- a megértéshez és a megértetéshez való jog
- a védelemhez való jog az eljárás különböző szakaszaiban
- a bűncselekmény elkövetési helyétől különböző tagállami lakóhelyből eredő nehézségek figyelembe vételéhez való jog.

A kártérítéshez való jog a kerethatározat 9. cikkében kap helyt, itt fogalmazódik meg a tagállamokkal szemben követelményként támasztott rendelkezés, miszerint biztosítaniuk kell, hogy a bűncselekmény sértettje a büntetőeljárás keretein és ésszerű határidőn belül jusson az elkövető által fizetendő kártérítéshez, melyről határozatot kell hozni, kivéve, amikor a kártérítést a nemzeti jog más úton rendezi. A tagállamoknak kötelessége megfelelő intézkedéseket tenni, melyek az elkövetőt ösztönzik a sértettet megillető megfelelő kártérítés nyújtására. A büntetőeljárás során lefoglalt, a sértett tulajdonát képező vagyontárgyakat – amennyiben a büntetőeljárással összefüggő kényszerítő ok ezt nem akadályozza – haladéktalanul vissza kell szolgáltatni a sértettnek.

A kerethatározat 10. cikke csak annyit tesz kötelezővé, hogy a mediációt be kell vezetni, azonban azon bűncselekmények körét, amelyeknél alkalmazható, a tagállamok belátására bízta, ahogy a közvetítői eljárásokban elért eredménynek a büntetőeljárás során történő figyelembe vételét is a tagállamok határozzák meg.¹⁹

A kerethatározatban foglalt célkitűzések tagállami jogszabályokba foglalására, a szükséges intézkedések megtételére a Tanács 2002. március 22-ig adott határidőt, kivéve magát a mediáció alkalmazását, amelynek bevezetését 2006. március 22-i határidő megadásával tette kötelezővé.²⁰

A Magyar Országgyűlés által hozott, a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X.28.) OGY határozatban a jogalkotó elismeri, hogy 2003-ban – a határozat meghozatalának évében – még nem álltak rendelkezésre sem a jogszabályi, sem az intézményi feltételek az áldozatok segítésére, kárjótételére. Az Országos Bűnmegelőzési Tanács (OBmT) feladata volt az áldozatokkal kapcsolatos megelőzési feladatok koordinálása. A feladat ellátásához azonban 2002-ig a szükséges szervezeti és anyagi feltételeket nem teremtették meg, és csak elvétve volt található a rendőrségtől valóban függetlenül működő áldozatsegítő szolgálat.²¹

A nemzetközi szinten megfogalmazott elvárások közül a határozat kiemeli az Európai Unió Tanácsának 2001. március 15-én elfogadott, az áldozatok büntetőeljárásbeli jogállásáról szóló kötelező 2001/220/B. számú kerethatározatát, mely szerint a tagországokban tovább kell fejleszteni a lakossági jogsegély-szolgáltatást. Az Országgyűlés célként fogalmazta meg a bűncselekmények áldozatai védelmének fejlesztését, amelyhez szükségessé vált megteremteni az államigazgatási, az egyéb szervezeti és jogi feltételeket. Célkitűzésként előtérbe helyezte a prevenciót, azaz, hogy mindent el kell követni az ismételt áldozattá válás megelőzése érdekében. A stratégia rögzíti, hogy a bűnisméltés megelőzése érdekében a külföldi tapasztalatok szerint széles körben használhatók olyan eszközök, mint a jótétel, az áldozat és az elkövető közötti kiegyezés.²²

A törvényalkotás feladatákként került meghatározásra az áldozatvédelmi, illetve a jogi segítségnyújtásról szóló törvény megalkotása.

A stratégia a Pártfogó Felügyeleti Szolgálat feladatává tette a mediációval szembeni társadalmi befogadó készség felderítését, valamint az előírt kárenyhítési kötelezettség végrehajtásának elősegítését.²³

Az Országgyűlés a kormány feladatává tette a bűnmegelőzési stratégia jogszabályi, szervezeti és pénzügyi háttérének kidolgozását. A kormány 2005-ben elfogadta a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatokról szóló 1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozatot, melynek III./3. pontja szerint meg kell teremteni a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök és a mediáció alkalmazásának törvényi feltételeit. Bővíteni kell a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök (jótétel, mediáció, közösség kiengesztelése) alkalmazásának körét az igazságszolgáltatásban.²⁴

Ezen előzményeket követően alkotta meg az Országgyűlés 2006 februárjában a 2006. évi LI. tv.-t, mely nagymértékben módosította a Be.-t, és bevezette a tevékeny megbánás fogalmát, amely büntethetőséget megszüntető okként került szabályozásra.

A törvény indoklásában előzményként hivatkozott a fent már vázolt 1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozat III/A. 3. pontjára, amely szerint meg kell teremteni a helyreállító igazságszolgáltatási eszközök és a mediáció alkalmazásának törvényi feltételeit, továbbá a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozatra.

A törvény rendelkezései az uniós, alkotmánybírósági, valamint az Országgyűlés és a Kormány határozataiból adódó feladatok végrehajtását célozzák. A mediáció személyi feltételeit, a mediációs eljárás keretszabályait, a megállapodás tartalmi követelményeit, a költségek viselésének szabályait a büntetőügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvény rendezi.

III. A mediáció magyarországi jellemzői, az első évek tapasztalatai

„A mediáció alapelve a felek önkéntessége és akaratának, méltóságának tiszteletben tartása, valamint a titoktartási kötelezettség.”²⁵

A mediáció egyik alapfeltétele a tettes beismerése. Ez az első lépés a tevékeny megbánás felé, mert megbánni csak azt lehet, amelynek elkövetését a tettes beismeri.

A Btk. 36.§ (1) bekezdés értelmében a személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni vétség vagy háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntettek esetén az elkövető nem büntethető, a Btk. 36.§ (2) bekezdés szerint az ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett esetén a büntetés korlátlanul enyhíthető, amennyiben a cselekmény elkövetését az elkövető a vádemelésig beismerte, és közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

2011. július 13. óta az elkövető nem büntethető akkor sem, amennyiben a bűncselekményekkel halmazatban más bűncselekményt is elkövetett, és az elkövetésben a jelzett bűncselekmény a meghatározó.²⁶

A jelenlegi büntetőeljárás szabályok szerint a vádemelés előtt az ügyész hivatalból köteles felfüggeszteni az eljárást, és az ügyet a közvetítői eljárásra utalni, ha a törvényi feltételek fennállnak (Be. 221/A.§ (3) bek.). A vádemelést követően a Be. 266.§ (3) bekezdés c) pontja szerint a bíróságnak joga van eldönteni, hogy az ügyet közvetítői eljárásra utalja-e vagy sem.

A közvetítői eljárást az a pártfogó felügyelő, illetve – 2008. január 1. után – közvetítői tevékenységre jogosult ügyvéd folytathatja le, aki a büntetőeljárásra illetékes bíróság, illetőleg ügyész székhelyén található.²⁷

A közvetítői eljárás részletszabályait a közvetítői törvény tartalmazza. A közvetítői eljárás során célkitűzésként fogalmazódik meg az eljárás menete kapcsán, hogy a pártatlan mediátor úgy irányítsa a terhelt és a sértett önkéntesen létrejött személyes tárgyalásait, hogy feltárják azokat az okokat, amelyek a terhelt részéről a bűncselekmény elkövetésére vezettek, azt a terhelt megbánja, és a sértettel olyan megállapodást foglaljanak írásba, amelynek teljesedésbe menése esetén az eljárás megszüntetésére, vagy a büntetés korlátlan enyhítésére kerül sor.

A mediációs megbeszélések nem nyilvánosak, az azokról készült feljegyzések titkosak, csak a felek ismerhetik meg őket. A feljegyzésben – az alapvető adatokon (az ügy száma, a bíróság, ügyészség neve, felek adatai, stb.) kívül – röviden ismertetni kell az eljárás menetét úgy, hogy a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése, valamint az eljárási szabályok megtartása nyomon követhető legyen.²⁸ A jogalkotó ezt a rendelkezést az eljárás törvényességének garanciális elemeként alkotta meg, kiemelve, hogy a történet lényegének írásba foglalása a résztvevők érdekeit is szolgálja. A feljegyzés – nevéből eredően – nem szó szerint rögzíti a megbeszéléseken elhangzottakat, bár a felek természetesen kérhetik az elhangzottak pontos dokumentálását, és nincs törvényi akadálya a videofelvétel készítésének sem. A mediáció során létrejött megállapodás és a mediátor jelentése az egyetlen dokumentum, amit a hatóság (ügyészség, bíróság) megismerhet. A megállapodás tartalma csak a felek akaratán múlik, nincs szükség harmadik fél jóváhagyására. Amennyiben a megállapodásban foglaltak sikeresen teljesülnek, erről a mediátor írásban értesíti az eljáró ügyészséget, vagy bíróságot, és – a cselekmény büntetési tételétől és az elkövetőtől függően – az eljárás megszüntetésre kerül, vagy a tétlessel szemben a bíróság a büntetést korlátlanul enyhítheti.

A mediáció első évének tapasztalatairól az ügyészek körében végzett empirikus kutatás²⁹ során a felvetődő kérdések között kiemelt helyen szerepelt a jóvátétel mértékének megfelelőisége, a szóba jöhető bűncselekményi körök bővítése, az ügyészi meghallgatás szükségessége, valamint a fiatalokkal kapcsolatos eljárások viszonylag csekély száma.

A kutatásban részt vevő ügyészek arról számoltak be, hogy problémát jelent számukra annak kézzelfogható meghatározása, hogy valójában mi a megfelelő jóvátétel. Kérdésként tették fel, hogy mit tehetnek abban az esetben, ha megítélésük szerint a felek olyan tartalmú egyezséget

kötnek, amely nem tartalmaz például teljes körű jóvátételt, vagy egy anyagi jellegű cselekménynél a sértett „csupán” egy bocsánatkérést fogad el.

Az ügyészt sem a Be., sem a közvetítői eljárásról szóló törvény nem hatalmazza fel arra, hogy a felek által a mediációs eljárásban megkötött megállapodás tartalmát vizsgálja, a büntetőeljárás során a feladata mindössze annyi, hogy a konkrét esetet alapul véve a törvényi feltételek fennállását vizsgálja meg és a feltételek fennállása esetén közvetítői eljárásra utalja az ügyet. A 2009. augusztus 9. napját megelőzően hatályos jogszabályi rendelkezés egyértelműen a kár megtérítését tette a mediáció fő céljává. A 2009. évi LXXX. tv. módosította a Be. 221/A.§-t: az ügyet közvetítői eljárásra kell utalni, ha az elkövető nem csak vállalja, de képes is a bűncselekménnyel okozott sérelmet a sértett által elfogadott mértékben és módon jóvátenni. Ez a megfogalmazás az, ami lehetővé teszi a mediációs eljárást olyan esetekben is, amikor a Btk. 137.§ 5. pontjában meghatározott anyagi jellegű kár³⁰ nem keletkezik, ugyanakkor a sértetten múlik, hogy milyen módon és mértékben fogadja el a felajánlott jóvátételt. A sértettnek sokszor nem is az okozott kár megtérítése, sokkal inkább az érzelmi egyensúly, a lelki béke helyreállítása a fontos. A Be. hivatkozott megfogalmazásának köszönhetően a lehetőségek száma végtelen: az egyszerű bocsánatkéréstől a – polgári jogi értelemben vett – teljes kártérítésig terjedhet, a jóvátétel személyre szabott, egyéni lehet.

E körben kiemelendő, hogy a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma a 3/2007. BK. véleményének X. pontjának értelmében a terhelt által teljesített és a sértett által elfogadott kártérítés nem feltétlenül egyezik a kár büntetőjogi fogalmával, a mediációs megállapodásban szereplő kárösszegnek nincs jelentősége, az közömbös a bűncselekmény minősítésének szempontjából.

A mediáció vonatkozásában szóba jöhető bűncselekmények körében az alkalmazás során felszínre kerülő anomáliák is gondot okoznak, mint pl. az, hogy a közlekedési bűncselekmények közül az ittas vezetés vétségi alakzatának nincs sértettje, így ebben az esetben nem folytatható le a mediációs eljárás, míg ha az elkövető az ittas vezetés során súlyos testi sértést okoz, akkor igen. Az ügyészek véleménye szerint vannak olyan cselekmények, amelyeknél a közvetítői eljárás indokolt lenne, mégsem alkalmazható, pl. a tartás elmulasztása vétségénél.³¹

A mediáció alkalmazásával kapcsolatban a kutatást végző Barabás A. Tünde és Windt Szandra szerint a várható büntetőjogi kodifikáció kiszélesítheti a mediációba bevonható bűncselekmények körét, bár a sértett nélküli bűncselekményekre ez sem megoldás, azonban „továbbra is lehetőség lesz más, a korai elterelést/beavatkozást segítő eszközök igénybevételére, különös tekintettel az ügyészek körében szívesen fogadott, és szintén nevelő célzatú magatartási szabályokkal alkalmazható vádemelés-elhalasztásra.”³²

A 2007. január 1. napján hatályba lépett 2006. évi LI. törvény. az ügyészi meghallgatást kötelezővé tette a mediációs eljárásra utalás előtt. Az ekkor hatályos törvénytörvény szerint az ügyész a közvetítői eljárásra utalás feltételeinek vizsgálata céljából - szükség esetén a gyanúsítottra vonatkozó pártfogó felügyelői vélemény beszerzése után - meghallgatja a gyanúsítottat és a sértettet. Ha ez szükséges, a pártfogó felügyelő is meghallgatható.³³ Ezen rendelkezés nem mozdította elő a mediációs eljárást abban az esetben, amikor a felek már korábban határozottan és egyértelműen nyilatkoztak a közvetítői eljárást illetően.

A 2010. évi CLXXXIII. törvény orvosolta ezt a problémát: az ügyészi meghallgatás 2011. március 1. óta lehetőség, nem kötelezettség. A bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló egyes törvények módosításáról szóló törvény indoklásában a jogalkotó kifejtette, hogy „A közvetítői eljárást megelőző meghallgatás fő célja annak megállapítása, hogy a sértett és a gyanúsított vállalják-e a közvetítői eljárásban való részvételt. Ez az eljárás felesleges és formális akkor, ha a felek az eljárás korábbi szakaszában már mindketten kérték a közvetítést. A módosítás ezért az eljárások gyorsítása és egyszerűsítése érdekében a kötelező ügyészi meghallgatás helyett, az ügyészre bízta, hogy

szükség szerint meghallgathassa a feleket.”³⁴ Az eljárást gyorsabbá teheti, ha az ügyésznek csak olyan esetekben kell meghallgatást tartania, amikor azt a körülmények indokolják.

A 2007. évben közvetítői eljárásra utalt 2451 esetből 299 esetben a terhelt fiatalkorú volt, ami a 2006. évben ismertté vált fiatalkorú elkövetők számához³⁵ képest alacsony, aminek okai között szerepelt a kötelező meghallgatás, amit a fiatalkorúaknál csak a fiatalkorúak ügyésze tarthat meg, a jóvátétel megfelelőségét illető értelmezési kérdések, és a várt nevelő hatás érvényesülése, amellyel szemben a jogalkalmazók szkeptikusak. A kerekasztal beszélgetéseken elhangzott vélemények szerint az ügyészek szívesebben alkalmazzák a vádemelés elhalasztását, mert a mediáció nevelő hatásának érvényesülésében nem bíznak, és a vádemelés elhalasztásával olyan magatartási szabályok írhatók elő, amelyek a következmények helyett inkább az okokat tárják fel és azokra reagál (pl. agresszió-kezelési tréningen való részvételre kötelezés).

A kötelező ügyészi meghallgatás megszüntetésével az egyik akadály elhárult a gyakoribb alkalmazás előtt, így a fiatalkorúak ügyészének csak azokban az esetekben kell a meghallgatást megtartania, amikor az valóban indokolt. Ami a nevelő hatást illeti, véleményem szerint éppen olyan nevelő hatása van a nem anyagi jellegű jóvátételnek, mint a vádemelés elhalasztása esetén előírható magatartási szabályoknak, továbbá rendelkezik azzal az előnnyel, hogy a fiatalkorú elkövető szembesülhet a tette következményeivel, aminek pszichológiai hatása felbecsülhetetlen.

Komoly jogalkalmazói problémát okozott, ha a terhelt még azelőtt megtérítette a bűncselekménnyel okozott kárt, vagy az más úton térült meg, mielőtt a közvetítői eljárás lehetősége felmerült volna. Ezekben az esetekben a Legfelsőbb Ügyészség 99/2007. számú, az ügyészek számára kötelezően követendő Emlékeztetője szerint nincs helye mediációs eljárásnak.

Felismerve a közvetítés elmélete és gyakorlata közötti ellentétet, az Országgyűlés a 2011. évi LXXXIX. törvénnyel módosította Be. 221/A.§ (2) bekezdését, így 2011. július 13. óta már nem akadályozza a mediációs eljárásnak, ha a gyanúsított a bűncselekménnyel okozott kárt részben vagy egészben már önként megtérítette.

Ugyanezen törvény tette lehetővé a közvetítői eljárást abban az esetben, ha az elkövető több bűncselekményt követett el, de ezek nem mindegyike tartozik a közvetítői eljárásra utalható tényállások közé, feltéve, hogy az elkövetésben a mediálható bűncselekmény a meghatározó. Ezzel a rendelkezéssel lehetővé válik a közvetítés pl. olyan esetben, amikor a csalással (vagyon elleni bűncselekmény) magánokirat-hamisítás (közbizalom elleni bűncselekmény) áll halmazatban.

A büntetőjogi mediációval kapcsolatban az egyik legelterjedtebb tévhit, amit hallhatunk, hogy a közvetítői eljárással a bűnös elkerüli, „megússza” a büntetést³⁶. Az e téren szükségessé vált szemléletváltásban álláspontom szerint fontos szerepet játszhat a média, a tömegtájékoztatás számos rendelkezésre álló eszköze, a különböző felvilágosító programok, ismertetőik, amelyek rávilágíthatnak arra, hogy a közvetítés célja nem a büntetés elkerülése, hanem a sértett sérelmének orvoslása egyben a keletkezett kár jóvátétele és nem utolsósorban az elkövető szembesítése a tétellel, de mindemellett a nevelés – ezáltal a megelőzés – és nem utolsósorban a közösségi béke helyreállítása és közösségi célként fogalmazódik meg.

IV. A mediáció a 2010-ben hivatalba lépett kormány büntető jogalkotásának tükrében

Az új kormány a büntetőjog területén visszatért a „kemény kéz politikájához”. A 2011. évi CL. törvény. többek között meghatározta azokat a bűncselekményeket, amelyek esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét a bíróság kizárhatja. A 2010. évi LVI. tv. újra bevezette a középmértékes büntetéskiszabást. A Btk.-ban megjelent a három csapás elve, amely kötelezővé teszi az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását az alábbi esetekben:

- ha a halmazatban álló bűncselekmények közül legalább három a Btk. 137.§ 13. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a halmazati büntetési tétel felső határa kétszeresére emelkedik, és az így megemelt halmazati büntetési tétel felső határa a húsz évet meghaladná vagy a halmazatban álló bűncselekmények bármelyike életfogytiglani szabadságvesztéssel is büntethető,³⁷
- ha az elkövető erőszakos többszörös visszaeső, és az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó, súlyosabban büntetendő személy elleni erőszakos bűncselekmény büntetési tételének kétszerese a húsz évet meghaladja, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető.³⁸

A jogszabály ugyanakkor kizárja az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazását a húsz éven aluliakkal szemben.

Nem csupán a bűncselekmények, hanem a társadalomra kisebb fokban veszélyes szabálysértések terén is számos új represszív elemet erősítő szigorítás lépett életbe. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény utóbbi időben hatályba lépett módosításaival a jogalkotó ugyanis lehetővé tette az elzárás alkalmazását a fiatalkorú elkövetővel szemben is, egyidejűleg annak időtartamát a fiatalkorúaknál 30 napban, halmazat esetén 45 napban maximálta. Az első ilyen elzárások kiszabása és végrehajtása a közmédiák híradásaiban sajtóvisszhangot is kapott. Módosult egyben az eljárásra jogosult bíróságok illetékességi szabálya is: amely immár az elkövető lakóhelyéhez igazodik. Megemelkedtek emellett az egyes szabálysértések esetén kiszabható pénzbírságok felső tételei, valamint szintén a törvényi szigor fokozódását mutatja, hogy több és korábban csak pénzbírsággal büntethető szabálysértés esetén immár a személyi szabadság elvonásaképpen elzárás is alkalmazható. A szabálysértések köre egyben új tényállásokkal is bővült, mint pl: a polgárőr tevékenység szabálytalan ellátása (142/C.§), közterületen életvitelszerű lakhatás tilalmának ismételt megszegése (146/A.§), feloszlott egyesület tevékenységében való részvétel (152/B.§).

A legújabb 2012. április 15-én hatályba lépő és az ezen időpont után elkövetésre kerülő szabálysértésekre vonatkozó Sztv. módosítás tovább fokozza ezen szigor, mely módosítás nem titkolt célja egyben az eljárások gyorsítása és az eredményesebb fellépés ezen jogsértő magatartások elkövetőivel szemben. A módosítások között, hogy csupán a legalapvetőbbeket említsem, helyet kapott magának a szabálysértés fogalmának újfajta meghatározása, új büntetési nemként bevezetésre került a bűncselekmények terén is ismert szankciók közül a közérdekű munka, az eddig is alkalmazható elzárás immáron pontosítva szabálysértési elzárás néven kerül feltüntetésre a törvényben, szerephez jutnak továbbá a súlyosító és enyhítő körülmények, mint a büntetés kiszabása során értékelésre kerülő tényezők, a közlekedési szabálysértések terén pedig ún. fixbírság kerül bevezetésre, új rendelkezés az ismételt elkövetéssel járó szankcionálás bevezetése a 6 hónapon belül harmadik alkalommal történő nem közlekedési szabálysértések elkövetése esetén.

Az 1978. évi (IV). törvény a Btk. tervezett reformja kapcsán a törvény tervezetét szintén ez év elején - 2012. február8-án - bocsátotta társadalmi vitára a kormány. Ezen tervezetben új intézkedésként kap helyt a jóvátételi munka, amely a próbára bocsátáshoz hasonlóan vétség, illetve háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntethető büntett elkövetése esetén, a jóvátétel egyik formájaként alkalmazható. A bíróság ezen esetben egy év időtartamra a büntetés kiszabását elhalasztja, amennyiben ezen időtartam alatt a terhelt min. 50, de maximum 250 óra időintervallumban közintézményben ún. jóvátételi munkát végez. Ezen munkavégzés teljesítését annak elvégzése után igazolva büntethetősége megszűnik. Az új Btk. tervezete a tevékeny megbánást (33.§) – okulva az első évek tapasztalataiból – az alábbi feltételekkel szabályozza:

- az élet, testi épség és az egészség elleni, az emberi szabadság elleni, az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni, a közlekedési, illetve vagyon elleni bűncselekmény elkövetését
- az elkövető a vádemelésig beismerte, és
- közvetítői eljárás keretében vagy azt megelőzően, de a közvetítői eljárás keretében született megállapodásban jóváhagyva
- a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelmet jóvátette.

A tervezet indoklása szerint a tevékeny megbánás feltételeinek együttes megvalósulása esetén az állam lemond büntető igényéről, és elsőbbséget biztosít a sértett érdekeinek és a helyreállító szempontok érvényesülésének. Ezért a jogalkotó arra törekszik, hogy előmozdítsa a közvetítői eljárás lehető legszélesebb körű alkalmazását.³⁹

Véleményem szerint a mediáció az új évezred büntetőpolitikájában kiemelt szerepet érdemel a kisebb súlyú bűncselekmények esetén, továbbá célszerű lenne a szabálysértési törvény szigorításával egyidejűleg a mediációt kiterjeszteni a szabálysértésekre is, különös figyelemmel arra, hogy a szabálysértések a bűncselekményeknél lényegesen kevésbé veszélyesek a társadalomra. A mediációs eljárás jelenleginél szélesebb körű alkalmazása a büntető-, valamint a szabálysértési eljárások gyorsítását, a bírák leterheltségének csökkentését, a sértett kárának gyors megtérülését eredményezheti. Egyetértek a törvénytervezet megalkotójával abban, hogy lehetővé kell tenni a mediációt azokban az esetekben is, amikor a bűncselekménynek nincs konkrét sértettje, azonban álláspontom szerint ezekben az esetekben a joggal nem egyeztethető össze, ha az ügyész a sértett pozíciójába kerül.

Felhasznált irodalom:

1. Herke Csongor: Mediáció, helyreállító igazságszolgáltatás és büntetőpolitika. In: Belügyi Szemle, 2003/11-12. szám. 51-61. o.
2. Gönczöl Katalin: Kriminálpolitika és bűnözéskontroll Magyarországon. Reformok 2002-2009. In.: Kriminológiai Tanulmányok. 47. (ünnepi) kötet (Szerk.: Virág György) OKRI, Budapest, 2010. 72-86. o.
3. „...a társadalmi rendezetlenség mindig és mindenhol a bűnözés növekedéséhez vezet...” Interjú Dávid Ibolyával, az 1998-2002 közötti ciklus igazságügy-miniszterével. Belügyi Szemle 2003/11-12. szám. 11-20. o.
4. Ligeti Miklós: Büntető- és kriminálpolitika, illetve büntetőjog-alkotás Magyarországon 1993-2003. között – III. rész. In.: Ügyészek Lapja. 2007/3. szám. 51-58. o.
5. Ligeti Miklós: Büntető- és kriminálpolitika, illetve büntetőjog-alkotás Magyarországon 1993-2003. között – IV. rész. In.: Ügyészek Lapja. 2007/4. szám.
6. Wiener A. Imre: Büntetőjog Általános Rész, tankönyv. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 2003
7. Barabás A. Tünde – Windt Szandra: Az ügyész szerepe a mediációban – az első év tapasztalatai. In: Kriminológiai Tanulmányok. 46. kötet (Szerk.: Virág György) OKRI, Budapest, 2009. 132-168. o.

¹ PhD hallgató, MG ÁJDI

² „...a társadalmi rendezetlenség mindig és mindenhol a bűnözés növekedéséhez vezet...” Interjú Dávid Ibolyával, az 1998-2002 közötti ciklus igazságügy-miniszterével. Belügyi Szemle 2003/11-12. 10. o.

³ 1998. évi LXXXVII. tv. Általános Indoklás

⁴ 1998. évi LXXXVII. tv.

⁵ Ligeti Miklós: Büntető- és kriminálpolitika, illetve büntetőjog-alkotás Magyarországon 1993-2003. között – III. rész. In.: Ügyészek Lapja. 2007/3. szám.

⁶ Ligeti Miklós: Büntető- és kriminálpolitika, illetve büntetőjog-alkotás Magyarországon 1993-2003. között – III. rész. In.: Ügyészek Lapja. 2007/3. szám. 57. o. (A Btk. M.II. az 1998. évi LXXXVII. tv. Ligeti Miklós által használt rövidítése)

⁷ „...a társadalmi rendezetlenség mindig és mindenhol a bűnözés növekedéséhez vezet...” Interjú Dávid Ibolyával, az 1998-2002 közötti ciklus igazságügy-miniszterével. Belügyi Szemle 2003/11-12. 13. o.

⁸ Fellegi Borbála: Út a megbékéléshez. A helyreállító igazságszolgáltatás intézményesülése Magyarországon. Napvilág Kiadó, 2009. 167. o.

⁹ A Tanács 2001/220/B számú kerethatározata

¹⁰ Council of Europe Committee of Ministers Recommendation No. R(99) 19 of the Committee of Ministers to member States concerning mediation in penal matters. Fellegi Borbála fordítása alapján.

¹¹ Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)19. sz. Ajánlásának preambuluma

¹² Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)19. sz. Ajánlása Melléklet II.1. pont

¹³ Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)19. sz. Ajánlása Melléklet II.2. pont, V.30. pont

¹⁴ Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)19. sz. Ajánlása Melléklet IV.11. pont

¹⁵ Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)19. sz. Ajánlása Melléklet IV.21. pont

¹⁶ Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(99)19. sz. Ajánlása Melléklet V.22. pont

¹⁷ Megjelent: Európai Közösségek Hivatalos Lapja. 2001.3.22. 19/4. kötet. 72-75. o.

¹⁸ Tanács 2001/220/B számú kerethatározata preambulum (8) bekezdés

¹⁹ 10. Cikk Közvetítés a büntetőeljárás során

(1) Minden tagállam gondoskodik róla, hogy a büntetőügyekben való közvetítést elősegítse olyan bűncselekmények esetében, amelyeknél ezt megfelelőnek tartja

(2) Minden tagállam biztosítja, hogy a sértett és az elkövető között az ilyen közvetítés útján elért megállapodást a büntetőeljárásban figyelembe lehessen venni.

²⁰ Tanács 2001/220/B számú kerethatározata 17. Cikk

²¹ 115/2003. (X.28.) OGY határozat Melléklet 7.4. pont

²² 115/2003. (X.28.) OGY határozat Melléklet 7.4. pont

²³ 115/2003. (X.28.) OGY határozat Melléklet 7.4. pont

²⁴ 1036/2005. (IV. 21.) Korm. határozat a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2005-ben és 2006-ban megvalósítandó feladatokról II/D.13. pont

²⁵ 2006. évi LI. tv. Indoklás II./2. pont

²⁶ Be.221/A.§ (1) bekezdés 2. mondat

²⁷ Bktv. 3.§ (1) bekezdés

²⁸ Bk.tv. 12.§

²⁹ Barabás A. Tünde – Windt Szandra: Az ügyész szerepe a mediációban – az első év tapasztalatai. In: Kriminológiai Tanulmányok. 46. kötet (Szerk.: Virág György) OKRI, Budapest, 2009. 132-168. o.

³⁰ A bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés; vagyoni hátrány: a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny.

³¹ A tartás elmulasztása esetén ma az ügyész a vádemelést egy év időtartamra elhalaszthatja, és kötelezheti a terheltet arra, hogy a pártfogó felügyelőnél rendszeresen megjelenjen. A mediációs eljárás lehetővé tételével ez a probléma kiküszöbölhető lenne.

³² Barabás A. Tünde – Windt Szandra: Az ügyész szerepe a mediációban – az első év tapasztalatai. In: Kriminológiai Tanulmányok. 46. kötet (Szerk.: Virág György) OKRI, Budapest, 2009. 159. o.

³³ Be. 224.§ (1) bekezdés

³⁴ 2010. évi CLXXXIII. tv. Indoklás a 149.§-hoz

³⁵ 2006. évben az összes ismertté vált fiatalos elkövető száma: 11.287

³⁶ A legismertebb eset Stohl András színész-műsorvezetőé, aki 2010. május 8-án közlekedési balesetet okozott, melyben egy ember súlyosan, egy másik könnyebben megsérült. A nyomozás során Stohl András beismerte, hogy ittasan vezetett, és elhagyta a helyszínt, ezért felmerült a közvetítői eljárás lehetősége. A médiában és az interneten megjelenő szalagcímekben a legtöbbször használt szó a „megússza” volt.

³⁷ Btk. 85.§ (4) bek.

³⁸ Btk. 97/A.§ (1) bek.

³⁹ Indokolás a Büntető Törvénykönyvről szóló törvényhez.